

VÝBĚROVÁ REŠERŠE

Z PEDAGOGICKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DATABÁZE

Z ČESKÝCH ČASOPISŮ

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

2024 ÚNOR

Plné texty článků lze objednat emailem na adrese studovna@npmk.cz

1.

Cicero jako tvůrce didaktického textu = Cicero as the author of a didactic text / Bořivoj Marek – cze

In: Cizí jazyky : časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům -- ISSN 1210-0811 -- Roč. 67, č. 1 (2023/2024), s. 3-20.

Článek se zabývá Cicerovým dílem Partitiones oratoriae (Členění řečnictví) z hlediska jeho didaktického potenciálu, přičemž se opírá o tzv. "teorii učebnic" (uvádí bádání Jana Průchy, Zuzany Sikorové atd.). Článek analyzuje jednotlivé komponenty textu, jež dle autorů utvářejí učebnice: tedy například výkladový text prostý, zřehledněný či shrnutí učiva, doplňující texty nebo umělecké ilustrace. Výsledky shrnuje v závěru.

didaktika ; analýza vědecké literatury ; učebnice ; výklad ; text ; řečnictví ; teorie učení ; učivo ; Cicero, Marcus Tullius, 106 př. Kr.-43 př. Kr., De imperio Cn. Pompeii

<http://katalog.npmk.cz/documents/531645>

2.

Expression and perception of endpoints during language acquisition : three studies on Czech / [Vyjadřování a vnímání cílů při osvojování jazyka : tři studie o češtině] / Anna Marklová, Barbara Mertins -- eng -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Studie z aplikované lingvistiky = Studies in applied linguistics -- ISSN 2336-6702 -- Roč. 14, č. 2 (2023), s. 7-29.

Článek se věnuje výzkumu popisu "cílově orientovaných pohybových událostí" u ruských a českých předškoláků. Zatímco ruské děti popisují události spíše jako proces, české děti zdůrazňují konečný stav události (koncový bod). Ve výzkumu je kladen důraz na význam koncových bodů během osvojování jazyka u českých dětí v porovnání s ruskými a na to, jakým způsobem vnímání koncového bodu ovlivňuje interakce mezi rodičem a dítětem.

lingvistika ; ruština ; cíl výuky ; čeština ; mateřský jazyk (L1) ; jazyk ; učení ; předškolní dítě ; předškolní věk ; výzkum ; výsledek výzkumu ; vztah rodiče-dítě ; působení ; komunikace ; vnímání ; vyjadřování ; jazyková akvizice

<http://katalog.npmk.cz/documents/531519>

3.

Labyrint města-světa v digitálních kolážích Miroslava Huptycha / [Labyrinth of the city-world in the digital collages of Miroslav Huptych] / Eva Markvartová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Výtvarná výchova : časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní – ISSN 1210-3691 -- Roč. 63, č. 1-2 (2023), s. 50-61, obrazová příloha s. 73.

Autorka analyzuje 54 koláží Miroslava Huptycha, jež vytvořil v roce 2019 ke knize Labyrint světa a ráj srdce. Ve stejném roce byl za šíření Komenského odkazu Huptych oceněn Národním pedagogickým muzeem J.A. Komenského Medailí Jana Amose Komenského. Pozornost je v textu věnována motivům i výtvarným technikám a postupům v kolážích.

výtvarné umění ; analýza ; ilustrace ; literární věda ; vědomí ; město ; svět ; výtvarné techniky a materiály ; symbol ; Komenský, Jan Amos, ; Huptych, Miroslav, ; Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského (Praha, Česko) ; 2019

<http://katalog.npmk.cz/documents/531675>

4.

Místní region : propojení rozvoje digitálních kompetencí žáků a terénní výuky = Local region : a theme connecting the development of pupils' digital competences and field activities / Markéta Ludačková, Lenka Krajňáková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Geografické rozhledy : výuka a popularizace geografie, ekologická výchova -- ISSN 1210-3004 -- Roč. 33, č. 2 (2023/2024), s. 26-29.

Téma místní region byl vybrán pro ilustraci, jak je možné propojit rozvoj digitálních kompetencí s terénní výukou v rámci hodin zeměpisu. Vhodné je využít mobilní aplikace pro mapování objektů a jevů s následným zpracováním nasbíraných dat. Žáci si tak mohou vyzkoušet práci s daty od jejich sběru, zpracování až po analýzu a jejich vyhodnocení. V článku je popsána koncepce a konkrétní ukázky z dílčích částí navržené výuky. Metodická příručka a přehledový seznam úloh jsou dostupné pomocí QR kódu na s. 28 či v online příloze článku na webu Geografických rozhledů.

základní škola ; střední škola ; zeměpis ; žák ; digitální gramotnost ; kompetence ; rozvíjení schopností ; regionální geografie ; sběr dat ; zpracování dat ; analýza ; vyučovací metoda ; metodika ; projektová metoda ; digitální kompetence ; terénní výuka ; mobilní aplikace ; mapování

<http://katalog.npmk.cz/documents/531859>

5.

Modely kreativity a jejich význam ve vzdělávání = Models of creativity and their importance in education / Magdalena Novotná, Michaela Kuříková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Výtvarná výchova : časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní – ISSN 1210-3691 -- Roč. 62, č. 3-4 (2022), s. 84-99.

Autorky článku se zaměřují na kreativitu v kontextu výtvarné výchovy. Představují teoretická bádání, která ji nejčastěji spojují s vlastnostmi, jakými jsou například originalita, efektivita, vytrvalost, zvědavost atd., typ malé a velké kreativity či kreativní myšlení. V praktické části článku jsou zkoumány vybrané modely kreativity na základě dat Centra pro výzkum, vzdělávání a inovace při OECD nebo PISA. Modely jsou následně porovnávány.

vyučovací předmět ; výtvarná výchova ; tvořivost ; model ; tvůrčí činnosti ; myšlení ; didaktika ; pedagogická praxe ; teorie ; rozvíjení schopností ; vzdělávání ; OECD ; Pisac ; Česko

<http://katalog.npmk.cz/documents/531667>

6.

Nový webový portál, který učitelům pomůže naplánovat školní výlet od A do Z / [A new web portal that helps teachers plan a school trip from A to Z] / Tomáš Veselka ; redakce – cze

In: Učitel'ský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 2023, č. 10 (2023), s. 29-31.

<https://organizatorvyletu.cz>

V článku je představen webový portál Organizátorvyletu.cz, který učitelům pomáhá naplánovat školy v přírodě, výlety v Česku i v zahraničí a lyžařské výcviky. Je určen pro učitele mateřských, základních a středních škol a přináší také tipy na ubytování a zajímavosti v okolí.

učitel ; školní výlet ; činnosti mimo vyučování ; škola v přírodě ; činnosti v přírodě ; mimoškolní výchova ; výchovný program ; základní škola ; mateřská škola ; střední škola

<http://katalog.npmk.cz/documents/531539>

7.

Odchody učitelů z profese : přehledová studie = Teacher attrition : a review of literature / Yvona Kostecká, Eva Valášková Vincejová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Orbis scholae -- ISSN 1802-4637 -- Roč. 17, č. 1 (2023), s. 9-41.

Analýza výsledků mezinárodních výzkumů z let 2018-2021 (uvedených ve Web of Science) zaměřených na problematiku předčasných odchodů učitelů z profese. Na základě získaných poznatků autorky identifikují potenciálně rizikové i protektivní faktory, které mohou ovlivňovat rozhodnutí učitelů pro odchod či setrvání v profesi. Výsledky analýzy jsou rozděleny do tří tematických oddílů; jedná se o (1) faktory vázané na osobu učitele, (2) faktory vázané na školu a (3) externí faktory vznikající v důsledku státních a lokálních politik.

učitel ; profese ; pedagogické povolání ; pracovní podmínky učitelů ; profesní dráha ; změna povolání ; analýza vědecké literatury ; výsledek výzkumu ; země světa ; odchod ze školství ; výpověď ; 2018-2021

<http://katalog.npmk.cz/documents/531874>

8.

Pohybové chvílky s Feldenkraisovou metodou = Movement breaks with the Feldenkrais method / Jitka Vařeková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Tělesná výchova a sport mládeže : odborný časopis pro učitele, trenéry a cvičitele – ISSN 1210-7689 -- Roč. 89, č. 4 (2023), s. 32-37.

Z důvodu prevence negativních důsledků dlouhodobého sezení je možné při výuce všeobecně vzdělávacích předmětů zařazovat krátké bloky pohybových aktivit. V textu jsou představeny možnosti využití prvků Feldenkraisovy metody "Pohybem k sebeuvědomění" v rámci pohybových chviliek. Využívá se výchozí poloha vsedě na židli a cílem je pozornost zaměřená dovnitř, důležitá je schopnost relaxace a vědomé koncentrace. Postupné osvojování si práce s tělesným sebeuvědoměním zlepšuje u dětí koordinaci a pohybovou funkci, přispívá také ke stavu duševní pohody.

tělesný projev ; cvičení ; pohybová aktivita ; pohybová hra ; prevence ; základní škola ; první stupeň ; tělesný vývoj ; sebepercepce ; sebeuvědomění ; koncentrace ; relaxace ; wellbeing ; dítě ; třída ; zdraví ; Feldenkrais, Moshé ; pohybová terapie ; sedavý způsob života ; mindfulness ; koordinace pohybu

<http://katalog.npmk.cz/documents/532121>

9.

Potřeby žen s poruchou duševního zdraví v oblasti sdílené péče o dítě v rodině = The needs of women with a mental health disorder in the area of shared care of a child in the family / Petra Hájková, Monika Mužáková, Lea Květoňová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Speciální pedagogika : časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky -- ISSN 1211-2720 -- Roč. 33, č. 1-2 (2023), s. 23-38.

Představeny jsou výsledky výzkumu z let 2021-2022, jehož cílem bylo identifikovat potřeby žen s duševním onemocněním v době mateřství a překážky, které jim brání v uskutečňování každodenních rodičovských aktivit. Výzkum představuje odklon od dřívějšího klinického zaměření na psychopatologii duševní nemoci matky a přináší zaměření na sociální a rodinný kontext. Důraz je zde kladen na význam rodinného fungování v péči o dítě v rodinách znevýhodněných matek, včetně péče o zdravý vývoj dítěte a pěstování návyků prospěšných jeho zdraví.

žena ; matka ; duševní nemoc ; mateřské chování ; rodina ; domácnost ; rodinné prostředí ; rodinný život ; péče o dítě ; spolupráce ve výchově ; pomoc ; výsledek výzkumu ; Česko ; sdílená

péče ; mateřství ; 2021-2022

<http://katalog.npmk.cz/documents/531680>

10.

Průnik ideologie totalitního režimu do slabikářů a čítanek zvláštní školy vydaných v mezidobí let 1948-1983 = The problem of the ideology of the totalite regime in the elementary reading textbooks for special schools between 1948-1983 / Tibor Vojtko -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Speciální pedagogika : časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky -- ISSN 1211-2720 -- Roč. 33, č. 1-2 (2023), s. 39-50.

V článku jsou analyzovány ideově-výchovné a politické prvky totalitní ideologie v učebnicích elementárního čtení (slabikáře a čítanky) pro žáky s mentálním postižením vydaných ve druhé polovině 20. století v Československu. Pomocí ideologických, kurikulárních a totalitních kritérií byly identifikovány a popsány námětové okruhy komunistické ideologie učebnic čtení: Československá socialistická republika a socialistická společnost, Sovětský svaz jako ochránce naší vlasti, Sovětský svaz jako garant technického pokroku a budovatelské úsilí jako politický program socialistické společnosti. Jednotlivé námětové okruhy jsou doplněny příklady (básničky, říkanky). Přiložen je seznam zkoumaných čítanek zvláštní školy a metodických příruček a průvodců.

speciální výuka ; speciální pedagogika ; speciální školství ; mentálně postižený ; zvláštní škola ; učebnice ; čtení ; slabikář ; čítanka ; ideologie ; totalita ; socialismus ; komunismus ; výchova ; hodnocení ; hodnotící kritérium ; kurikulum ; metodická příručka ; Československo ; politický systém ; 1948-1983

<http://katalog.npmk.cz/documents/531687>

11.

Přehled matematických soutěží pro žáky 2. stupně ZŠ / [Overview of mathematics competitions for lower secondary pupils] / Gabriela Žárská, Petr Zemánek – cze

In: Učitel matematiky -- ISSN 1210-9037 -- Roč. 31, č. 4 (2023), s. 266-284.

Článek navazuje na předchozí text "Matematické soutěže pohledem učitelů" z minulého čísla. Přináší chronologický přehled soutěží pro žáky 2. stupně základních škol a studentů středních škol se základními informacemi, ukázkovým příkladem a odkazem na webové stránky.

soutěžení ; soupis ; matematika ; úroveň vědomostí ; znalost ; žák ; test ; olympiáda ; řešení úloh ; základní škola ; střední škola ; druhý stupeň ; věk 10-19

<http://katalog.npmk.cz/documents/531375>

12.

Sociální sítě a jejich vliv na duševní zdraví mládeže = Social networks and their influence on the mental health of youth / David Kolouch, Jakub Kerner, Michal Hrdlička -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Česká a slovenská psychiatrie : časopis České psychiatrické společnosti ČLS JEP a Psychiatrickej spoločnosti SLS -- ISSN 1212-0383 -- Roč. 119, č. 5 (říjen) (2023), s. 186-192.

Uveden je přehled studií a metaanalýz, které zkoumají pozitivní a negativní mechanismy působení sociálních sítí na duševní zdraví dětí a dospívajících. Nejčastějším pozitivním mechanismem spojovaným s efektem sociálních sítí na well-being jedinců je tzv. efekt sociálního kapitálu; s negativními účinky na psychické zdraví je naopak spojována tendence k sociálnímu srovnávání a strach z promeškání příležitostí (tzv. FOMO - fear of missing out). Autoři se také zabývají kulturními a genderovými rozdíly v účincích sociálních médií na duševní zdraví.

dítě ; adolescent ; mládež ; duševní zdraví ; počítačová závislost ; informační technologie ; mobilní technologie ; závislost ; wellbeing ; deprese ; úzkost ; analýza vědecké literatury ; sociální interakce ; gender ; sociální sítě ; média ; sebepoškození ; FOMO ; kulturní rozdíl

<http://katalog.npmk.cz/documents/532088>

13.

Učíme žáky pracovat s chybami / [We teach pupils to work with mistakes] / Dana Pražáková - - cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Učitel'ský měsíčník : odborný časopis pro pedagogy -- ISSN 2694-9946 -- Roč. 2023, č. 11 (2023), s. 8-10.

Autorka se v textu zabývá pedagogickou komunikací a prací s chybou ze strany žáka i učitele. V článku uvádí příklad ze své praxe, ze které vyplývá, že výuka s podporou a povzbuzením přináší lepší výsledky. Upozorňuje, že je důležité seznámit žáky s procesem tvorby, se kterým souvisí váhání, zmatek a nejistota. U žáků příklad zkušeností, kdy se z chyb učíme, snižuje strach ze selhání.

chyba ; proces učení ; žák ; postoj žáka ; hodnocení žáka ; motivace ; vzdělávání ; učitel ; základní škola

<http://katalog.npmk.cz/documents/531578>

14.

Vysvědčení JINAK v praxi : v Řeznovicích k němu směřovali desítky let / [JINAK certificate in practice : in Řeznovice they have been working towards it for decades] / Jaroslava Štefflová -- cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 [CZ] -- Roč. 127, č. 4 (2024), s. 8-11.

Autorka článku zprostředkovává zkušenosti ředitelky Základní a Mateřské školy v Ivančicích-Řeznovicích s implementací projektu Vysvědčení JINAK. Ředitelka popisuje cestu, jakou se k zavedení nového typu vysvědčení ubírali, práci se sebehodnocením dětí, praxi učitelů či nové hodnocení projevů chování. Pozornost je také věnována způsobu výuky.

školsství; systém výchovy a vzdělávání; základní škola; vysvědčení; hodnocení žáka; sebehodnocení; rozvoj; odpovědnost; podpora; chování žáka; slovní hodnocení; hodnotící kritérium; projekt; praxe; zkušenost; Základní a Mateřská škola v Ivančicích-Řeznovicích; implementace

<http://katalog.npmk.cz/documents/531873>

15.

Vztah mezi náboženstvím, spiritualitou a duševním zdravím. Dobrý sluha, ale špatný pán? : úskalí a specifika výzkumu = The relationship between religion, spirituality and mental health. A good servant but a bad master? : pitfalls and specifics of research / Tibor A. Brečka, Radek Ptáček, Martina Sebalo Vňuková, Martin Anders -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Česká a slovenská psychiatrie : časopis České psychiatrické společnosti ČLS JEP a Psychiatrickej spoločnosti SLS -- ISSN 1212-0383 -- Roč. 119, č. 6 (prosinec) (2023), s. 225-230.

Popsány jsou základní oblasti, ve kterých náboženství a spiritualita souvisí s duševním zdravím: stres a jeho zvládnání, schopnost učit se a prospívat, duševní poruchy a rovina vztahová, kterou autoři článku považují za nejdůležitější. Ta se dále člení na rovinu transcendentní, intrapsychickou a interpsychickou. Pro eliminaci protichůdných výsledků různých výzkumů na toto téma se autoři zaměřili na užití metod ESI - Expression of spirituality inventory a Brief multidimensional measure of religiousness/ spirituality (BMMRS).

náboženství; duševní zdraví; psychika; působení; stres; deprese; zvládnání; schopnost učení; mentální handicap; interpersonální vztahy; spiritualita; duševní poruchy

<http://katalog.npmk.cz/documents/532089>